12-чи июнь - Россейни кюнюдю

Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2009 жыл 11-чи июнь, орта кюн. №№ 111-112 (18213)

Багъасы 6 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КъМР-ни Президенти А.Б.Каноковну Къабарты-Малкъар Республиканы халкъын Россейни кюню бла

АЛГЪЫШЛАУУ

Багъалы ата журтлуларым!

Тамбла къыралыбызны кёп миллетли халкъы къырал байрамны-Россейни кюнюн- белгилерикди.

Шёндюгю байрамгъа россейлиле финанс-экономика кризисни кыйын болумларында тюбейдиле. Болсада тамблагъы кюнюбюзге биз таукеллик бла къарайбиз. Анга сыйтауларыбыз да кёпдюле. Бек алгъа Россей Федерацияны Правительствосуну кризисге къажау мадарланы магъаналы программасы барды. Ол, ахча къытлыкъны хатасын аз эгтени бла къалмай, экономиканы биютюн иги айнытыуну,аны инновация жолгъа кёчюрюуню жангы амаллары табыллыкъларына ишандырады. Андан сора, бизни республиканы финансланса жаны бла болуму аман тюйолдю,тутхучлуду. Ол а экономиканы бир халда тутаргъа, гражданларыбызны аллында битеу социальный борчларыбызны толтурургъа онг береди.

Къыйын кезиуден бет жарыкъны къутуллугъубузгъа, жууукъ заманда республиканы тутхучлу айныуну жолуна саллыгъыбызгъа бир ишеклигим жокъду. Аны ючюн а Къабарты-Малкъарны адамлары бир ниетли болургъа, республиканы къадары аланы хар бирини ишлегенине, юлюш къошханына кёре боллугъун терен сезерге керекдиле. Биза,кеси жаныбыздан, Къабарты-Малкъарны власть аны жашауун игилендирир, къолайлыгъын ёсдюрюр ючюн, къолундан келгенни аямагъанын сезерча этерге кюреширикбиз.

Къабарты-Малкъарны халкъын келе тургъан байрам бла-Россейни кюню бла - алгъышлайма, бизни адамларыбыз кийик саулукълу болурларын, мамырлыкъда тынч-ырахат жашау этерлерин сюйгеними билдиреме.

Къыралны север жанында ара шахарында КъМР-ни делегациясы да Арсен Каноковну башчылыгъында болгъанды. «Форумгъа къатышханыбыз сейир да,хайырлы да болгъанды. Битеу министрле, муниципалитетлени башчылары да аны материаллары окъусала, тинтселе, шёндюгю халны бютюн иги ангыларыкъдыла, быллай кезиуде не этерге керек болгъанларын да билликдиле»,-деген Президент.

Къабарты-Малкъарда кризисге алгъындан окъуна хазыр эдиле. Ол а республиканы къытлыкъ бла байламлы кёп палахладан къутулургъа болушханды. «Биз бюджетни ёлчеми азайтылгъан тюрлюсюн къабыл кёргенибизни тюз этгенбиз. Алай бла къоранчларыбызны да онг болгъаны къадар азайтханбыз, социальный программаланы толтруургъа бёлюнюрюк ахчаны ёлчемин да сакълялгъанбыз, ишсизлик асыры бек жайылып кетмезча этгенбиз.

Хар зат да кеси аллына тап боллукъду деп, къоллары-бызны бошлап турмагъанбыз. Кризисге къажау не мадарла белгилеген эсек да, аладан таймазгъа кюрешебиз. Магъаналы предприятиялагъа адрес болушлукъ этиную, жангы ишчи жерле къурауну, гитче бизнесге себеплик этиную, ол санда кредит ставкаларына ахча бёлюу, кредитлерине къырал гарантиила бериу, налогланы азайтыу бла да болушуну политикасын къаты бардырабыз»,-деп белгилегенди КъМР-ни башчысы.

Аны бла бирге Арсен Каноков республиканы башчылары ауулукъну жолундан мындан ары да таймазлыкъларын чертгенди. Алай социальный программаланы уа къысхартыллыкъ тюйюлдюле, аны къой, алагъа ахча кёбюрек бёлюнюрюкдю, артыкъда эллени социальный ишлери бла байламлы программалагъа,дегенди.

Шёндюгю болумлада, Президент акъыл этгенден, жер-жерли власть органла экономиканы тутхучлу айныта барыну ам алларын излерге, хар затны тынгылы тергеп, оноу этерге керекдиле.

- Кризисге да къарамай, республиканы бюджети быйылны биринчи кварталыны итогларына кёре, 5 процентге ёсгенди, - дегенди ахырында Арсен Каноков. - Айхай да, ол кёп тюйюлдю, болсада биз тюз жолну сайлагъаны-бызны кёргюзтген шартды. Жылны ахырына бюджет 20 процентге ёсер деп умут этебиз. Арт жыллада финансла ишибизде бир къауум жетишимле болгъанларын эсге алып, ахшы муратлыбыз, кёлленипбиз, мындан ары да ишибизни селейтмей бардырлыкъбыз. Кризисге къажау бек хайырлы амал неди десегиз, битеу команданы бир ниетли болуп,биригин ишлегени.

Марина ХАПОВА.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Президент

Арсен КАНОКОВ: 2010 жылдан башлап хал тюрленирге боллукъду

Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Каноков жууукъ заманда кризисден хазна къутуталмакъ, деп алай къарайды. Ол акъыл этгенден, 2010 жылдан башлап хал тюрленирге боллукъду. Аны юсюнден КъМР-ни башчысы «КъМР-де Муниципальный къуралыуланы совети» Ассоциацияны членлерини жыйылыуларында айтханды. Санкт-Петербургда бардырылгъан экономика форумгъа къатышхан экспертлени асламысы, экономика къытлыкъдан чыгъыуну онгларына багъа бичген заманда, ма аллай оюмгъа келгендиле, дегенди ол.

Къыралны север жанында

ЧЕЧЕНЛАНЫ Ануар:

Къыралны шёндюгю эм келир заманы ючюн биз барыбыз да жууаплыбыз

Россей Федерацияны халкъы къыралны баш магъаналы байрамын-Россейни кюнюн- белгилейди. 1990 жылда 12-чи июнюда РСФСР-ни халкъ депутатларыны Совети, ол заманда Россейни къырал властыны баш органы,Россей Совет Федератив Социалист Республиканы къырал суверенитетини юсюнден декларацияны къабыл кёргенди. Ма бу документден къуралып башлагъанды Россей Федерация жалынчакъсыз демократия праволу къыралча. Аны жангы конституция къурулушуну мурдорун тутхан жорукъла биринчи кере анда жазылгъандыла. Артда уа ала Россей Федерацияны Конституциясына киргендиле.

Сёз ючюн, Декларацияны 1-чи пунктунда Россей жерлени угъай, халкъланы федерациясыла белгиленеди: «Россей Совет Федератив Социалист Республика бурун заманладан бери анда жашагъан халкъла биригип къурагъан жалынчакъсыз къыралды», деп. Аны себепли Россейни жаланда жерлени федерациясынча кёргюзтюрге кюрешиуню не тарых-,не политика,не право сыйтаулары жокъдула. Къырал властыны ёзегин тутхан, аны жалынчакъсыз да этген, Декларацияда айтылгъанынча, аны кёп миллетли халкъ-ыды. Былайда «кёп миллетли» деген ангылам баш магъананы тутады. Законла чыгъарыучу, толтуруучу эмда сюд властьланы айырыуну ниети, праволу къыралны бек уллу магъананы тутхан жоругъуча, биринчи кере къабыл этилгенди.

Декларацияда дагъыда къырал суверенитетни эки баш борчлары да бегейтилгендиле. Биринчиси-хар адамны къолайлы жашау этерге, эркин айныргъа эмда ана тилинде сёлеширгге,жазаргъа эркинлик бла жалчытыуду. Артдаракъда бу болум конституция мардагъа айланнганды. Анга кёре, къыралда бек сыйлыгъа адам,аны эркинликлери бла праволары саналадыла. Экинчиси- хар халкъны да ол сайлагъан миллеткъырал эмда миллет-культура формалада кеси аллына айныргъа эркинлигин жалчытыуду.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Себеплик

КъМР-ни предприятияларына льготалы кредитле

РФ-ни Правительствосу бла Регионланы айныты-уну министерствосу керек болгъан заманда федеральный арадан льготалы кредитле бериллик регион предприятияланы тизмесин жарашдыргъандыла. Анга 1128 фабрика бла завод, ол санда КъМР-ни беш предприятиясы киредиле.

Къыйын болумгъа тюшгенлей, ала Россейни Правительствосундан льготалы кредитле алыргъа, налогланы аз-аз тёлерге, кредитле бла байламлы гарантия къоллу болургъа эркинлик берилирин тилерге боллукъдула. Алайды да, федеральный ара производствону-,ишчи жерлени да сакъларгъа себеплик этерикди. Болушлукъ этиную юсюнден тилекни субъектни башчысы тийишли шартла келтирип берирге керекди.

Федеральный болушлукъ берилликлени тизмесине была киргендиле: «Кавказкабель» кабель завод», ЗАО-оптика эмда электрооборудованияны чыгъарыугъа «Бахсанда «Автозапчасть» завод», ОАО - транспорт керекленни бла оборудованияны чыгъарыугъа, «Терекалмаз» ОАО-металлургия производствогъа эмда хазыр темир изделияланы, налмаз инструментлени (ол санда жалгъан налмазны) чыгъарыугъа, «Гидрометаллург» ОАО-металлургия производствогъа эмда хазыр темир изделияланы,паравольфрам аммонийни, вольфрамны трёхокисин, молибден концентратны чыгъарыугъа, Нальчикни машинала ишлеучю заводу» ОАО- машинала бла оборудование, нефть эм газ промышленностьха керекли продукция,торцовый уплотнительле чыгъарыугъа.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

ФЕСТИВАЛЬ

Энтта да студентлени байрамлары бизге къайтды

Онунчу июньда Музыка театрда Адыгеядан, Къарачай-Черкесден, Ингушетиядан, Къалмукъдан, Астрахань эм Ростов областьладан келген кьонакъларга Къабарты-Малкъарны вузларыны студентлери уллу концерт кёргюзтгендиле.

Концерт башланырдан алгъа КъМР-ни Правительствосу Председателини орунбасары Мадина Дышекова сёлешгенди. Ол: «Нальчикде бу фестиваль жангыдан къуралгъаны бек уллу къуанчды. 2009 жыл Жаш тёлюню жылыды, аны себепли сизни биригкенигиз барыбызны да кёллендиреди. Фестивальны ачылгъаны бла да сизни алгъышлайма», - дегенди.

КъМКъУ-ну ректору Барасби Карамурзов: «Нальчик мамыр жашауну эм келишиулюкню туруугъу болургъа керекди. Битеу да Кавказда жаш адамла бир бирлерин ангыласала, мамырлыкъ да боллукъду», - деп чертгенди.

«Битеуроссей студент жаз башы» фестивальны директору Анастасия Махнакова заллагъы студентле бла бирге жырлагъанды эм конкурсда жюри алдаусуз ишлеригине сёз бергенди. Къабарты-Малкъарда жаш тёлю биригиулени союзуну башчысы Шауаланы Илиас да студентлени байрамлары бла алгъышлагъанды.

Ыэы бла КъМКъУ-ну «Каллисто» тепсеу театры университет вальсны тепсегенди. КъМКъУ-ну хору уа студент жаш тёлюню ингилиз тилде гимнин жырлагъанды. КъМКъУ-ну «Амикс» жыр театры орус, малкъар, къабарты тилледе жырлагъанды.

Студентлени бек къуандыргъан а эл июль академияны эм университетни КВН командалары болгъанларыды. КъМКъУ-ну «Кафа» тепсеу ансамбли, «Стимул» вокал къауум, жырчыла А. Арамисов, Жаболаны З., Тхакумачев А. къызыу къарслагъа тийишли болгъандыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Жыйылыу

Къыйматлы ишлеу - айныуну ышаннгылы мурдоруду

«Къабарты-Малкъарны муниципальный къуралыуларыны совети» Ассоциацияны (АСМО) отчёт-айырыу жыйылыуунда озгъан жылда аны ишини итоглары чыгъарылгъандыла эм быйыл тамамланыллыкъ жумушланы тизмеси сюзюлгенди. Аны Ассоциацияны правлениии председатели Максим Панагов бардыргъанды. Жыйылыугъа КъМР-ни Президенти Арсен Каноков, Парламентни депутатлары, Правительствону членлери къатышхандыла.

Арсен Каноков, жыйылгъанланы алгъышлай, тюбешуде кётюрюллюк проблемаланы жаланда власть органла жер-жерледе оноучула бла бирге келишип ишлеселе кетерилликлерин чертгенди. КъМР-де эллени социальный жаны бла айныныуну программасы жарашдырылгъанын билдиргенди. «Къысха заманны ичинде республиканы хар жерин шёндюгю изленлеге кёре айнырча этерге тийишлиди, - дегенди ол. – Биринчиден, адамла суу, жылыу бла тынгылы жалчытылыныргъа керекдиле. Республиканы хар элинде битеу кереклери болгъан амбулатория неда больница, культура учреждения, школла, сабий садла, жашагъанланы санына кёре, хар элде саулукъ сакълауспорт комплексле да ишлениликдиле, жолла жангыртылыкъдыла.

Алай бла биз эллили жашауларын тамыры бла тюрлендирликбиз. Бу муратларбызгъа жетер ючюн а, сиз – жер-жерледе власть органлары келечилери - къыйматлы ишлерге керексиз». Президент дагъыда кризисни кезиуюнде республиканы экономикасын айныныуну, республиканы бюджетни толтруууну, инвестиция проектлени онгларыны юсюнден да айтханды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Партия конференция

Политсовет, исполком да айырылгъандыла

Тюнене «Единая Россия» битеуроссей политика партияны Къабарты-Малкъар регион бёлюмюню 16-чы конференциясы болгъанды. Аны Политсоветни секретары Руслан Жанимов бардыргъанды.

Конференцияны ишине КъМР-ни Президенти Арсен Каноков, Парламентни Председатели Чеченланы Ануар, РФ-ни Федеральный Жыйылыууну Къырал Думасыны депутаты Руслан Хаджибийёков, республиканы Правительствосуну членлери, Парламентни депутатлары къатышхандыла.

Жыйылыуда партияны регион бёлюмюню арт эки жылда ишини итоглары чыгъарылгъандыла. Аны юсюнден доклад бла Руслан Жанимов сёлешгенди. Дагъыда отчёт-ревизия комиссияны иши да сюзюлгенди. Регион бёлюмюню Политсоветни президиумуну бла исполкомуну къауумлары да жангыртылгъандыла.

Жыйылыуну юсюнден отчёт газетде басманлаными ыкъды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Ачыкъ ушакъ

Бу бериуде тап келген соруула бла тынч жууапла жокъдула. Интервьюдан эсе, ол ачыкъ ушакъгъа бегирек ушайды. Анда сёз жашауда кьайгъы этдиген затланы юслеринден барады. Жашаулары, къадарлары, кёз къарамлары да башха болгъан бир тёлюню эки келечиси кёплени жарсытхан магъаналы проблемаланы сюзеерикдиле. Ол эр киши ушакъды.

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков жазыучу эм журналист Аркадий Кайдановну «Наедине со всеми» деген жангы телепроектинде аны соруулариа жууап берликди.

Бериуге 13-чю июньда «Россей» телеканалда 11 сагъат 20 минутда, 15-чи июньда НТВ-да 18 сагъат 25 минутда эм 16-чы июньда «Мир» каналда 13 сагъат 30 минутда къарагъга боллукъду.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Парламент

«Тёгерек стол» бардырыргъа хазырланадыла

КъМР-ни Парламентини 2009 жылда жаз башы сессиясында тамамланыллыкъ баш ишлени юлгюлю планына тийишликде, Промышленность, жол мюлк,транспорт эм связь жаны бла комитет быйыл 30-чу июньда законла чыгъарыучу органны мекямында (3-чю этаж,гитче зал) «тёгерек стол» бардырылыкъды. Анда сёз Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде связьны болумуну,аны айныныуну онгларына юсюринден барлыкъды.

Жыйылыугъа къатышыргъа сюйген организациладан, къырал эм муниципальный органладан заявкаланы Промышленность, жол мюлк,транспорт эм связь жаны бла комитетге бу адрес бла жиберирге керекди: Нальчик ш.,Ленин пр.,55.

Соруулкълары болгъанла бу телефонлагъа сёлеширге боллукъдула: 40-48-63,42-49-02.

Журналистлеге ыспас сёз айтылгъанды 2 бет

Къубадий 5 бет

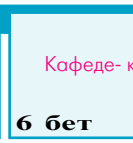

Кафеде- кёрмюч 6 бет

Къыйматлы ишлеу проблемаланы кетерликди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Президентини Администрациясыны бёлюмюню таматасы Арсен Мурзаканов, Прохладна районну администрациясыны башчысы Иван Гертер, КъМР-ни экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министри Мусукланы Алий, Звездный поселканы администрациясыны башчысы Ольга Селихова, Наркъаланы мэри Владимир Маиров сёлешгендиле. Ала 131-чи федеральный закон шашауда къалай бардырылгъанына, анда тюбеген кемчиликлени, келишмеген жерлерин туура этгенди. «Закон жашауда бардырылгъанына бла къзрал эм муниципальный власть органланы арасында полномочияланы айырыргъа керекди. Жыйдан-жылгъа эллени бюджетлерини ёсгенлери ачыкъ кёрюнеди, алай ол этилген къоранчлагъа толусунлай жетишмейди. Берилген борчладан ахча бла жаланда ючден бири жалчытылынадыла. Адамла тюрлю-тюрлю тилекле бла келедиле, алай биз алагъа финанс болушлукъ этерге эркин тюйюлбюз. Ол а бизге, республиканы власть органларына, адамланы ышаныулукъларын азайтады», - дегенди ол.

Жыйылыуда дагъыда КМР-ни Парламентини жержерли самоуправлениясыны эмда территорияланы социально-экономика айнаулырыны вопрослары жаны бла комитетини таматасы Хазратали Бердов, Урунууну эм социальный политика жаны бла комитетини башчысы Жанатайланы Салим, КъМР-ни Президентини Администрациясыны бёлюмюню таматасы Арсен Мурзаканов, Прохладна районну администрациясыны башчысы Иван Гертер, КъМР-ни экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министри Мусукланы Алий, Звездный поселканы администрациясыны башчысы Ольга Селихова, Наркъаланы мэри Владимир Маиров сёлешгендиле. Ала 131-чи федеральный закон шашауда къалай бардырылгъанына, анда тюбеген кемчиликлени, аланы кетериуню жолларына юслеринден кеслерини оюмларын билдиргендиле.

Мусукланы Алий а «Къабарты-Малкъарны эллерин социальный эм инженер структураларын айнытыуну» республиканы программасыны юсюнден билдиргенди. Ол 13 бёлюмден къаралады. Анда эллени не жаны бла да айнытыргъа белгиленеди: саулукъ сакълау, билим бериу, культура учреждениялары мюкляклерин байыкъландырыудан башлап, эллени ичинде жолланы жангыртыугъа, ара орамланы кече жарыкъ этиуге, эл къабырланы тапландырыугъа дери эм башха магъананы жумушлары тамаларгъа белгиленеди. Битеу да бирге программаны жашауда бардырыргъа 23 миллиард сом къоратылыкъды. Ол алыкъа ахырына дери жарашдырылмагъанды, аны себепли эллени администрацияларыны башчылары анга тюрлениуе кийириргe боллукъдула.

Докладланы сюзгенден сора башха вопрослагъа кёчгендиле. Биринчиден, Ассоциацияны уставына тюрлениуле кийирилгендиле. Максим Панагов билдиргеннге кёре, Ассоциацияны правлени 13 адамдан къралады, ала республиканы районларыны эм шахарларыны администрацияларыны башчылары-дыла. Болсада Президентни Администрациясыны башчысыны экинчи эм Советни толтуруучу директору правленни ишине, жыйылыуларына дайым да къатышханлай турадыла. Алай бла правленнге аланы да къошуп, 15-ге дери жетдириуню юсюнден Уставха тюрлениуле кийирилгендие.

Андан сора «КъМР-ни муниципал къуралыулукъларыны совети» Ассоциацияны правленини членлерин, аны ревизия комиссиясын, председателин бла аны заместительлерин эм толтуруучу директорун да айыргъандыла. Мында эсде болмагъан зат чыкъмады: Максим Панагов ишин тийишли даражада бардырыгъанын белгилеп, жыйылгъанла анга правленни председателини ишин андан ары бардыруну ышанганнгдыла. Аны заместительлерине Черек эм Прохладна районланы администрацияларыны башчылары Темиржанланы Махти бла Иван Гертер айырылгъандыла. Ассоциацияны толтуруучу директору да, алгъынча, Николай Маслов боллукъду.

Жыйылыу къууанчлы иш бла бошалгъанды. «КъМР-ни эллерини арасында жашау этерге аламат муниципальный къуралыу» эм «Жержерли самоуправлениянда бардырылгъан реформаланы юсюнден хапарлагъан бек иги район газет» деген конкурслада хорлагъанланы сагъуалагъандыла. Аланы атлары Ассоциацияда алгъын белгили болгъан эди, алай дипломланы бла ахчаны уа отчет-айырыу жыйылыуда берирге оноулашхан эдиле.

Алай бла эллени арасында биринчи даражалы диплом бла 50 минг сомну Баксанёнок эл алгъанды. Экинчи жерге (30 минг сом) - Жемтала, ючюнчюге уа (20 минг сом) - Пролетарское эллe чыкъгъандыла.

Газетлени юслеринден айтханда, тыш кёрюмдюсюне, материалланы магъаналылыгъына кёре, биринчи жерге «Трудовая слава» чыкъгъанды, ол 15 минг сом бла сагъуаланнганды. «Прохладненские известия» экинчи жерге тийишли болгъанды эм 10 минг сом алгъанды. Ючюнчю жер «Баксанский вестник» газетге берилгенди, ол да 5 минг сом бла сагъуаланнганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.
Суратны **Р.МАМИЕВ** алгъанды .

Къыралны шёндюгю эм келир заманы ючюн биз барыбыз да жууаплыбыз

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

РСФСР-ни халкъ депуталарыны съезди дагъыда автоном республикаланы да эркинликлерин иги кесек кенгертирге керек болгъанын кёргюзтгенди. Белгилисича, ма ол жангы эркинликлени хайыранлыгъ, Къабарты-Малкъар 1991 жылда 30-чу январьда КъМССР-ни Къыралы суверенитетини юсюнден декларациясыны жаращдырып,къабыл кёргенди. Аны бла Россей Федерацияны къуумунда жангы къыраллыкъны къурауну мурдорун салгъанды. Былайда бизни республикаГъа, аны къыраллыгъын айнытыугъа РСФСР-ни Къырал суверенитетини юсюнден декларациясыны къабул этиуюн бла магъананы тутханын белгилемей жарамаз.

Айта келгенибизча, РСФСР-ни Къырал суверенитетини юсюнден декларациясыны болумларындан баш-ланнганды жангы Россей Федерацияны къурулуш. РФ-ни Конституциясы да ма алагъа таныпп къуралгъанды. Къабарты-Малкъар Республиканы шёндюгю Конституциясыны мурдорун да ма ала тутадыла.

Демократиялы Россейни къурала тургъан кезиуюне багъа бичe, ала бир бирге ушамагъан, бирде уа чюйре да келген жылла болгъанларын чертирге тийишлиди. Ол кезиуде политика эм экономика къытлыкъланы бла унутмагъанбыз. Ахчаны кыйматы ны аясуз ю тюшюп баргъаны, иш хакъны айла бла тёленмегени, тюкенлени къуру тапкалары, аманлыкъчылыкъны кенг жайылгъаны бизни эсибизиде. Алай ол кыйын жылла бизни бютюн кючлю, бютюн акъыллы, бютюн эсли, бютюн таукел этгендиле. Россей шёндю аягъы юсюнде къаты оюледи, дуниясы экономикаларында битеулю ич продуктну ёлчемине кёре демеангили къырлладан бирине саналады. Ма аны ючюн ёхтемленебиз биз аны бла.

Къыралны ёзегин аны граждан-лары тутадыла. Аланы фахмулары, ата журтларын айнытыргъа, аны жетишимлерин керелергe, къоркъуусузлугъун кючлендирирге итиниулери бла кючлюдю. Адамланы оюмларын эркин айта, къысылып турмай, оноу этe, жууаплылыкъны боюнларына ала билгенлерине кёреди аны айныуу. Бизни халкъыбызны гитче ата журтубызну-Къабарты-Малкъарны, саулай Россейни да деменгили къыралгъа айландырыргъа, жашнатыргъа, аны гражданларын а къолайлы эм насыплы этергe къолундан келликди, анга аны ючюю,къарыуу,билими,эслилиги да жетерикди. Битеу белгилеген борчларыбызны толтурурча онгларыбыз бардыла. Алай этергe уллу экономика къарыуу болгъан къыралны, эркинликни, инсанны багъалы кёрюуню башы бла сыналгъан россейни жамауатны да къолларындан келликди.

Россейни кюнюн биз тыш къыраллада жашагъан ата журтлуларыбыз бла, бизни Тугъан жериби, аны тарыхы,-шёндюгю эм келир заманы бла къаты байламлы болгъанларын жюреклери бла сезген адамла бла бирге белгилейбиз. Ол бизни барыбызны да байрамыбызды. Аны биз Россейни алгъа эллтирик, биринчилени санына кёошарыкъ магъаналы планларыбызны бла борчларыбызны толуулары бла байламлы этебиз.

Бу байрам тюрлю-тюрлю жыл санлары, миллетлери, культуралары,динлери болгъан адамланы, Россейни битеу гражданларын бирикдиреди. Нек дегенде аны бир тюрлю политика ниети жокъду. Ол адамларыбызны азатлыкъгъа, къыралны айнытыр,аны адамларыны жашауларын игиленди-дирир мурат бла битеуميللет бирликге итинилуерини белгисиди.

РФ-ни субъектлеринде жашагъанла, тюрлю-тюрлю тёлюлени келечилери да бирча жууаплыдыла къыралны къадары ючюн. Биз эркин,демократиялы Россейни къурулушун бардырабыз эмда ол дунияда даражасы уллу жюрюген, кимден да иги айныгъан къырал болурун сюебиз. Биз хар адамны фахмусу,хунери да къыралгъа жарарын, власть адамланы сейирлерине кёлю бла, таза ниетде кылыкъ этерин, ишин хайырлы бардырыгъаны бла къалмай, халкъны аллында жууаплы да болурун сюебиз, алай этергe да итинебиз.

Республикада жашагъан багъалы гражданла! Сизни бу къырал байрам бла алгъышлайма! Кийик саулукълу,насыплы болгъуз, ишигизден кууаныгъыз, мамырлыкъда тынч-ырахат жашау этигиз!

БАСМА

Китапла тохтамай чыгъадыла

«Эльбрус» китап басма, малкъар, къабарты, орус тилледе да художестволу, дерс, илму китапланы да чыгъарып, школчуланы, абадан окъуучуланы да излемлерин толтуруп турады. Ол санда «Эльбрус», республикалы жазыучуланы юбилейлеринe атап, ариу жаращдырылгъан, тынгылы китапланы да басмалайды.

Къулийланы Къайсынны 90-жыллыгъына аны чыгъармаларыны алты томун да басмаларгъа деп уллу иш башланнган эди. Андан бизге билдиргенлерине кёре, Къулий улуну ючюнчю тому чыкъгъанды. Анга 1970 жылдан башлап 1980 жылланы алларына дери жазгъан назмулары киргендиле. Поэтни тёртюнчю тому да хазыры. Аны да ахыр жылларында жазгъан чыгъармалары толтурлукъдула.

Китап басма Ёлмезланы Мурадинни 60-жыллыгъына да «Юзмез сагъат» деген назмуларындан бла поэмаларындан къуралгъан китапны саугъа этгенди. Жазыучу Шауаланы Хасанны уа «Огъары чат» эм «Анала ауазы» деген романлары чыкъгъандыла.

Малкъар редакцияны баш редактору Додуланы Асият:

-Арт жыллада басмаланнган китапланы жаращдыруларыны, тыш кёрюмдюлерини да иги качестволарын белгилерге тийишлиди,-дейди.

Бизни корр.

Культура

«Асса» Татарстаннга кетгенди

Бизни газет билдирген эди КъМР-ни, РФ-ни да сабий образцовый тепсеу ансамбли «Ассаны» итгче къаууму Тюркге кетгенин. Ол андан къайтханлай, аны уллу къууму да башха фестивальгъа къатышыр мурат бла жолгъа атланырыгъы да белгили эди.

Алай бла балетмейстер Апполаны Артурну эм Мусукланы Лидияны башчылыгъы бла «Асса» Набережные Челны шахаргъа (Татарстан Республика) атланнганды. Ол анда «Зёздная радуга» атлы III Халкъла аралы фестивальда абезекни бла къуанч тепсеуню кёргюзтюрюкдю.

Аны жорукъларына кёре, коллективге фонограмма бла тепсерикдиле. Татарстанда бурунгу къарачайлы-малкъар тепсеулени иги билледиле. Абезех халкъ тепсеу эсе, къуанч тепсеуню уа ансамбльни художестволу башчысы Сотталаны Къаншау салгъанды. Аны ючюн коллектив Тюркден алтын майдал келтиргенэди. Татарлы къараучу да сабийлени искусстволарын жаратыр деп ышанабыз.

Бизни корр.

Кенгеш

Журналистлеге ыспас сёз айтылгъанды

Тюнене Нальчикде КъМР-де МВД-ны юйюнде болгъан кенгешде Россей Федерацияны Президенти Дмитрий Медведевни 2009 жылда 10-чу июньдан Указы бла Къабарты-Малкъар Республиканы ич ишлерини министри Юрий Иосифович Томчакга генерал - лейтенант чын берилгенини юсюнден билдирилгенди.

Кенгешде аны бла бирге КъМР-де МВД-ны энчи составыны жылны озгъан кезиуюнде оперативный-къуллукъ этиу ишини итоглары чыгъарылгъандыла, келир заманнга борчлары белгиленнгендиле. Ич ишлени министри милициясыны генерал-лейтенанты Юрий Томчак, аны ача, республикада мамырлыкъны сакълауда, аманлыкъчылыкъгъа къажау кюреште милициясыны харкюнлюк ишине багъа бергенди. Артыкъда экономика жаны бла аманлыкъчылыкъгъа къажау кюреш не халда болгъанына айырып эс бургъанды.

Юрий Томчак Теммоланы Мухадинни саугъалайды.

Андан сора ол КъМР-де МВД-ны асламлы информация органла бла байламлыкъ жюрютген бёлюмюню - пресс-службасыны иги ишлегенин, республиканы милициясыны жашауун, къуллукъ этиуюн бийик даражада кёргюзтгенин, 20-дан артыкъ регион газетледе, телевидениядa кёп каналларында дайым репортажла кёргюзтгенлей, материалла басмалагъанлай тургъанын чертгенди. Аны бла бирге Ю.М.-Томчак КъМР-де МВД жамауат биригиуле, дин конфессияла, халкъ асламла бла келишиулю ишлегенин белгилегенди. Ол а энчи составны оперативный-къуллукъ этиу ишини къыйматы болуруна себеплик этеди, болушады, дегенди.

Андан сора Юрий Иосифович республиканы милициясыны ишин тюз эм ачыкъ кёргюзтгенлерин ючюн пресс-служба къуралгъан кюнде газетледе, радиода, телевидениядa ишлеген бир къауум журналистге КъМР-де МВД-ны сыйлы грамотасын бергенди, мындан арысында да ол байламлыкъ, бирге ишлеу жангы кюч ала барлыгъына ийнаннганын айтханды, саугъаланнганланы алгъышлагъанды.

Кенгешде КъМР-де МВД-ны иги кесек адамы къырал саугъала, сыйлы грамотала алгъандыла, бир-бир официлерге чынла берилгендиле.

Кенгеш андан арысында ишин аламлы информация органланы журналистлерин къатышдырмай баргъанды.

ЛУКЪМАН улу М.

Президент совет

Грантла алгъанланы саны чекленирик тюйюлдю

Къабарты-Малкъарны Президентинде Баш магъаналы миллет проектлени жашауда бардыруу эм демография жаны бла советни кезиулю жыйылыуунда «Билим бериу» миллет проект Къабарты-Малкъарда къалай толтурулгъанына къарагъандыла. Аны Президент Арсен Каноков бардыргъанды.

КъМР-ни билим бериу эм илму министри Сафарби Шхагапсоев, биринчиден, билим бериуню модернизациялау жаны бла комплекс проект (КПМО) жашауда быытырдан бери бардырылгъанын айтханды. Ол алты бёлюмге юлешиннеди: устазланы айлыкъ хакъларын тёлеуде жаны система-ны кийириу, билим бериу учреждениялагъа ачхаы адам санына кёре бёлюу, билим бериуню качествосуна багъа берген биркичен системаны къурау, школланы регион сетин айнытыу, билим бериуде оноугъа жамауатны къатышдыруу эм бу проектни жашауда тийишли даражада барыуун жалчытыу.

Битеу бёлюмле бир бирлерин бла байламлыкъда келеди-ле эм сабийлени билимлерин игилендириуге себеплик этген халланы къураугъа, аланы билимлери не даражада болгъанларын ачыкълаугъа, билим бериуге бёлюнген ахчаны тийишлисича къоратыугъа бурулупдула.

Сафарби Шхагапсоев комплекс проект республикада биринчи жыл бардырылгъанын чертгенди, болсада планда белгиленгенин битеу жумушла толтурулгъандыла. Сёз ючюн, республиканы школларыны 65 проценти айлыкъ хакъны тёлеуню жаны системасына кёчюрюлгендиле; окъуу жылны алдындан бери битеу орталыкъ билим берген учреждениялада ачханы адам санына кёре бёлюу система ишлейди.

Проектни жашауда бардыруугъа федеральный бюджетден бёлюнгген 168,3 миллион сом заманында эм республиканы муниципальный къуралыулукъларыны башчылары бла келишимлеге тийишлиликде къоратылгъанды. Ахчаны асламы – 97 проценти – билим бериуню амаллары игиландириуге берилгенди, дейди министр. Ол проект жашауда къалай бардырылгъанына аталгъан кенгешде Москвада КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосуну иши игиге саналгъанын белгиргенди.

Ызы бла инновация программалагъа кёре ишлеген школлада бек иги устазланы ачыкълау жаны бла конкурсда хорлагъанланы тизмеси къабыл этилгенди. Сафарби Шхагапсоев айтханнга кёре, конкурс «Билим бериу» миллет проектни чекленде 2006 жылдан бери бардырылады. Бу кезиуде 278 адамгъа грантха 100 мингишер сом берилгенди. Быйыл ол андан ары бардырылады эм 93 устазгъа болушлукъ этилликди. Министр, жылданжылгъа конкурсну жетишмегенлери жерлери ачыкъланып, ала кетериле баргъанларын да чертгенди.

Быйыл эл эм шахар школлада хорлагъанланы санына чек салынырыкъ тюйюлдю. Ангакъатышырыгъа сюйгенлерини юсюнден а 139 устаз билдиргенди. Конкурс эки бёлюмге юлешинип бардырылады: биринчиден, хазырлагъан документлерин, ызы бла ала инновация программаларгъа кёре къалай ишлегенлерин кёргюстеди. Бу жол конкурсха Нальчик шахары, Чегем эм Урван районланы устазлары тири къатышхандыла.

Жыйылыуну ахырында Советни алгъын жыйылыуларында этилген протокол оноула къалай толтурулгъанлары сюзюлгенди. Жыйылыу тийишли оноу къабыл этиу бла бошалгъанды.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

КЪЫШХА ХАЗЫРЛАНЫУ

Былтыргъы кемчиликлени тергей

Озгъан къыш артыкъ сууукъ болмагъаны бир жаны бла женгиллик этген эсе да, 2008-2009 жылланы кюзкъыш айларына тынгылы хазырланыуну хайырындан «Нальчиктеплоэнерго» муниципальный предприятияны коллективи ара шахарны жылыу бла жалчытыуну тыйгъычысы бардыралгъанды. Уллу аварийла болмагъандыла, алай чырмаула уа чыкъгъандыла. Келир кышха хазырланыуну мадарлары аланы эсепге алыу бла жарашдырылгъандыла.

Кёп кыйын салыуну, къоранч этиуню излерик жумушладан бири - Юго-Западный микрорайондагъы уллу кюльтеньяны жангыртыу эм андан жылыу барлыкъ ызланы тап халгъа келтириу андан ары бардырыладыла. Ногмов, Мусукаев, Пушкин, Мечников орамлада котельнялада ремонт ишле, реконструкциялау энчи эс бурууну излерикдиле. Идаров орамдан Севернаягъа дери, Меликянц орамдан Мусов орамгъа дери, Киров, Мечников, Шогенцуков орамлада жылыу баргъан ызлада седиреген быргъыланы алышыгъдырыргъа тюшерикди. Предприятияны диспетчер службасындан билдиргенлерине кёре, алада ишле къоратыла барадыла.

Белгиленнген планнга тийишликде быйыл Пушкин эм Толстой орамлада котельнялада, ремонт ишле бла чеклемей, эки эски котёлну орнуна жангылары орнатылыкъдыла. Биринчи номерли шахар больницаны котельнясын реконструкциялау да андан ары бардырыллыкъды. Аллай мадар Чернышевский орамда котельнялада да этилликди, жылыу баргъан ызлада седиреген темир быргъыланы орунларына пластмасса быргъыла салынырыкъдыла. Профсоюз орамда котельняны реконструкциялау бошала турады.

Аладан сора да, шахарны кёп жерлеринде жылыу баргъан ызлагъа къараллыкъды. Кюз-къыш айлагъа хазырланыу жаны бла иш кёп болгъанына дагъыда бир шарт шагъатлыкъ этеди: былтыр жылыу бериу сезонну хазырланыугъа «Нальчиктеплоэнерго» 45,4 миллион сом къоратхан эсе, быйыл 97,5 миллион сом бёлюрге белгиленнгенди.

ТАТЛЫХАНЛАНЫ Борис.

Билим бериу

Хар зат да тап къуралгъанды

Битеулю билим берген учреждениялада экзаменле къыстау барадыла. Билим бериуню Управлениясыны таматасы Моллаланы Сюлемен айтханнга кёре, быйыл Эльбрус районда онбир классны 326, тогъузунчуну уа 349 окъуучу бошагъандыла. Бермей кюоягъа жарамазлыкъ предметледен – орус тилден бла математикадан, аладан сора да, окъуучула кеслери сайлап, аны бла къауумларындан бир къырал эсаягъан формада итог халда аттестациялау бошаллгъанды. Сабийле биологиядан бла информатикадан кёргюзтген итогла къууандыргъандыла: ала орта эсеп бла республиканы болгъанындан эсе игидиле.

Озгъан жыллада, быйыл да районда ЕГЭ-ден эки алыучу пункт барды: ала гимназияда бла Тырнауузну 3-чю номерли орта школундадыла. Билим бериуню бу учреждениялары аны бардыруда иги кесек сынау жыйыщдыргъандыла эмда кеслерини борчларын жетишимли тамамлайдыла.

Район администрацияны, Билим бериуню управлениясыны болушлукълары бла школну бошагъанла алада тап турурларына, ала кеслерини онгларын бла къолларындан келгенни кёргюзтюрлерине бир зат да чырмау болмаз ючюн, битеу керекли ишле этилгендиле. Хар не да тап къуралгъанды, окъуучуланы бла аланы атааналарыны жанындан бир тюрлю тарыгъыу жокъду.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

«Заман» газетге – 85 жыл

Къубадий

Алыкъа да ийнанырыгъыбыз келмейди, энди аны кӀрлюк, аны бла ойнап-кюлюп, чам этип, сӀешырик тюйюлбоз деп. Кабинетни эшигин ачып, шош ышара, кирип келлик сунналгӀан турабыз. Къарыулу къоллары бла, къолубузну къаты тутуп, алгъынча, жарыкъ саламлашырыкъча.

Алай, не медет, бизден кетгенли алты жыл болду сюйген тенгибиз, таза, халал жюрекли Къубадий, Чабдарланы Уммолатны жашы. Къара ишге, не жумушха жетсе да, от эди. Кесин аяй билмеучю эди.

Эсибиздеди, кюз арты кюнледен биринде газетде ишлегенлеге хазыр тӀбеледен картоф айырыгъа ТӀбен Жемталагъа баргӀаныбыз. Текуланы Жамал, Шауаланы Хасан, Жаникаланы Мажит, мен жыл саныбыз бла андан абадан болгӀанныбыз себепли, ишни ауурлугъун бизге жетдирмей, сау машинаны кеси жюклегенча этген эди ол кюн.

Бахсан районну «Эльбрус» совхозундан да коллективге картоф алыргъа баргӀаныбызда, трактор къазып кетген жерде, школчу сабийле бла бирге кесибиз жыйып, машинаны картофдан толтургӀан эдик. Ол кюн да сейир этдирген эди Къубадийни алай къаты ишлей билгени.

ДагӀыда ол районну Къурджужин элини тийресинде картоф салыргъа редакцияны адамларына жер юлюшле берилген эдиле. Бир ненча жылны ичинде алада картоф ёсдюрюп тургӀанбыз. Ханс артхан, тирлик жыйыгӀан кезиуледе Къубадий, жашлары бла келип, кӀадалып ишлеучюсю кӀз аллыбызда эди. Биз бошадыкъ деп, бир заманда да кетип кӀалмаз эди ол, башхалагъа болушмай. Машинаны жюклегенде уа, ауур машоклары, топланыча, сызыучу эди ары, жетип келген, тири кӀармашхан жашлары бла бирге.

...Сора кӀалай ийнаннгӀан пенсиягъа чыкъгӀанды да ол, ишсиз къалгӀанды да, - дейди ол, альбомда эри редакцияны журналистлери бла бирге тюшген суратланы аллыбызгъа сала. - Къыралда башланнгӀан тюрлениуле бла байламлы чыкъгӀан кӀыйынлыкъларгӀа да кӀарамай, бизни уллу юйюрюбизге эс буруп, Нальчикни бек тап жеринде, Москва орамда, эки отоулу фатар да берген эди редакция.

Юйюбюзден узакъ болмай, аргӀы орамда оруслу жаш кӀчюп кете эди да, бахча этерча тап жери бла ары юйюн да сатып алгӀан эдик. Жашладан бири турур деп. Къубадий кеси да бек ыразы эди газетни шӀнёдюгю таматаларына. Ким биледи, кӀп жылланы бирге ишлеген, юйренген адамларына, коллективге тансыкъ да бла болур эди. Артха кӀайтып, ишлер мураты да бар эди.

... КӀз аллымдан а Къубадий кетмейди. Ма бусагӀат, бизге тюбеп, сӀешип башларыкъча кӀрюнеди. Кесибизни газетде, орус, кӀабарты газетледе ишлегенле да, къубултуп, анга «Кубик» деучю эдиле.

Ишлеген жылларыны ичинде уй, биреу бла сёз болуп, даулашып, биреуню жюрегин кыйынап кӀёрмегенме. Ким не айтса да, къызарып кӀалыучу эди. Алай болуучу эди жуугабы, кесин керексиз сёзден кӀоруулагӀаны да. Биз барыбыз да сюйген Къубадий аллай жаш эди.

АЛИКАЛАНЫ Владимир.

ЮФО-дан билдириуле

«Къызыу ыз» нени ачыкълагӀанды

Къобанда биширилген ётмекни алыучуланы жартысындан асламысы аны качествосун жаратмайдыла. Эй мюлкню край департаментинде эм жарашдырыучу промышленность управлениясында айтханларына кӀре, аны 28-чи майдан ишлеп башлагӀан «къызыу ыз» ачыкълагӀанды.

Краснодар крайда жашагӀанладан кӀыйсысы болса да, «къызыу ыз» бла сӀешип, тюкенден сатылып алынгӀан ётмекни нек жаратмагӀаныны юсюнден айтыргъа боллукъду. Жаланда бир ыйыкъны ичинде окъуна 55 адам сӀеширгенди, аладан 34-сю ётмекни качествосун нек жаратмагӀанларыны юслеринден шартла келтирип айтхандыла. Энчи алып айтханда, адамла ётмек къаты болгӀанын, ууалыучусун, татыусузлугъун жаратмагӀанларын билдиргендиле.

СӀешируле болгӀан шартлагъа кӀре, специалистлени оюмлары бирди: асламысында ётмек бишириную технологиясына бузукълукъла этиледиле, сатыу этиуде да жорукъла тийишлисича сакъланмайдыла.

Борчлары ючюн иномарканы сыйыргӀандыла

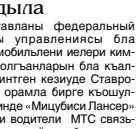

Сюд приставланы федеральный службасыны управлениясы бла ГИБДД автомобиллени иелери кимлеге борчу болгӀанларын бла кӀалгӀанларын тинтген кезиуде Ставрополь крайны орамла бирге къошулгӀан жерлериндге «Мицубиси Лансер» автомобильни водители МТС связьны операторуна 1 миллион 337 минг сом тӀлемей тургӀаны ачыкъланнгӀан. Аны юсюнден юсю приставланы службасыны край управлениясында билдиргендиле.

Борчлу болгӀан адам айтылгӀан ахчаны онкюнлюк болжалны ичинде тӀлемесе, иномарканы сатаргӀа торгга саллыкъдыла. Андан тюшген ахчаны уа айтылгӀаны чакълы бирин сотовый связьны операторуна берликдиле, деп айтхандыла управленияда.

Наркотрафикни тинтиуню арасы

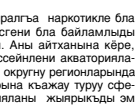

Дондагы Ростовда юг наркотрафикни тинтиуню арасын ачыуну церемониясы болгӀанды. Наркотикле жаны бла Россейде кӀоркъулу жерледе кӀысха заманны ичинде кӀуралыкъ аллай араладан бириди ол. Наркотиклени айландырыугъа контролькулъ этиу жаны бла РФ-ны Федеральный службасыны управлениясында эм асламлы информация органланы бла жамауат биригиулени ишлери жаны бла управлениясында билдиргенлерине кӀре, бу араны ачыу церемониягъа ФСКН-ны директору Виктор Иванов кӀатышханды.

Ахыр жылланы ичинде бизни кӀыралгӀа наркотикле бла басынчакълыкъ этиу кӀёп кереге ёсгени бла байламлыды аллай араланы кӀурау, дегенди ол. Аны айтханына кӀре, Каспий эм Азов – КӀара тенгиз бассейнлени акваториялрында, аныча Южный Федеральный округну регионларында наркотиклени законсуз айланыуларына кӀажау туруу сферада болумну юсюнден информацияланы жыярыкъды эм аланы тинтиркди.

Жангы туугӀанлагъа – окъуу билетле

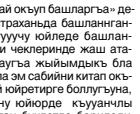

«ТуугӀанлай окъуп башларгъа» деген акция Астраханьда башланнгӀанды. Сабий туучу юйледе башланнгӀан ол ишни чеклеринде жаш атаналарга саугӀа жыйымдыкъ бла бирге китапла эм сабийни китап окъургӀа кӀалай юйретирге боллугъанды, китап окъуну юйюрде кӀууанчлы тёреге айландырыргъа жораланнгӀан бюклетле бериледиле».

Бу ведомствону келечисини айтханына кӀре, сабийле туучу юйде туугӀанлагъа окъуу билетле жарашдырыладыла. Жыл санлары жетселе, ала ол билетле бла сабий библиотекадан китапла алып окъурукъдула. «Акциялы баш борчу - сабийни эртте окъуна китап окъургӀа юйретиудю. Ол заманда китап окъуу ани жашауундан айырылмазлыкъ зат боллукъду, - дейдиле областны Культура министерствосунда.

Правительствону структурасын тюрлендиргендиле

Север Осетияны правительствосунда тюрлендириуле болдурулуп, жангы вице-премьерни кӀуллугъу кӀуралгӀанды, Промышленностны, транспортну эм связьны министерствосуну аты тюрлендирилгенди, анга башчыгъа жангы министр эм жангыдан кӀуралгӀан комитетге да оноучу салынгӀандыла.

Республиканы башчысы Таймураз Мамсуровну буйругъуна кӀре правительствону председателини жангы орунбасарына Валентин Базров салынгӀанды. Ахыр кезиуге дери ол промышленностну, транспортну эм связьны министри болуп ишлегенди. Валентин Базров вице-премьерни кӀуллугъундан башха ишге кӀчюрюлген - Владикавказ шахарны мэрини кӀуллугъуна салынгӀан Сергей Дзантиевни орнуна ишлеркди.

Аллай бир-бир тюрлениуе толтуруучу властьны структурасында да этилгендиле. Промышленностну, транспортну эм связьны министерствосуна Промышленностну эм информация технологияланы министерствосуна тюрлендирилгенди.

Властьла командалагъа юлешинирикдиле

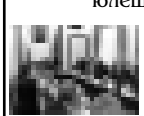

КӀарачай-Черкесни башчысы республиканы толтуруучу властьны эм законодательный органларыны кӀуллукъчуларыны санларындан спорт командала кӀураргӀа деп оноу этгенди. Аны юсюнден физкультура, спорт, туризм эм жаш тӀлю политика жаны бла кӀыралы комитетни председатели Хасан Курачинов билдиргенди.

Эбзеланы Борисни буюруу бла республиканы президентини администрациясыны, республиканы правительствосуну эм КЧР-ны парламентини кӀуллукъчуларындан спорт командала кӀураргӀа план барды, дегенди ол. Аны айтханына кӀре, чиновникле эм депутатла футбол, волейбол ойнарыкъдыла, чабышырыкъдыла эм спортну башха тюрлюлерине кӀатышырыкъдыла.

Канадалы фотомодель - Грозныйни телеканалында

«Грозный» деген чеченли кӀыралы телерадиокомпания «Взгляд изнутри с Кристаллом Каллаханом» деген атны бла жангы программаны хазырлай турады. Жангы проектде чеченли журналистле бла бирге канадалы фотомодель Кристалл Каллахан ишлеригди», - деп билдиргенди «Грозный» телерадиокомпаниясыны директору Сайд-Селим Абдулмуслимов.

14-чю ИЮНЬ - МИГРАЦИЯ СЛУЖБАДА ИШЛЕГЕНЛЕНИ КЮНЮДЮ

Аланы информацияларына излем уллуду

Россейни Миграция службасыны КъМР-де управлениясыны адрес-справка бёлюмюнде кӀаллай уллу эм маргӀаналы шартла сакъланнгӀанларыны юсюнден ары соруулары бла келгенлени эслеридe да жокъду. Мында республиканы хар адамыны аты, тукъум аты бла бирге ол кӀайда туугӀаныны, жашагӀан жерини, паспортну битеу белгилери да бардыла.

Солдан онгнга: Темморланы Азинат бла Темиржаланы Зульфия.

Мен а болурмамы бу кӀадар адамны арасында? Бюрону кӀуллукъчусу Алевтина Чипурина карточкамы экю минутдан да аз заманнга излеп табады. КӀачан, кӀайда туугӀаныма, Россейни гражданинини паспортун кӀачан алгӀаныма, бусагӀатда кӀайда жашагӀаныма... Бу гитче кӀаргъытчыкъда мени юсюмден толу хапар билдириледи! «Мында 18 жыл урунама, дунияны башында башха иш барды деп эсиме да келмейди. Адамла бла ишлеген, алагӀа жарагӀан, жумушларын тамамлагӀан - андан аламат болурму», - дейди Алевтина.

Адрес-справка бюро Октябрь революциядан сора окъуна кӀуралгӀан эди. Биогюнлюкде ол РФ-ни Миграция службасыны КъМР-де управлениясына бойсунады. Мында ишлеген 16 тишириугъа кӀыралы кӀыйын эм жууаплы жумушну буюргӀанды. БёлюмюнтаматасыМарина Тхагазитова айтханнга кӀре, картотекада КъабартыМалкъарны хар адамыны, республиканы болжаллы халда жашагӀанланы, тышына кеттенлени да юслеринден информация барды. Битеу да бирге 950 мингден аслам адамны юсюнден шартла сакъланадыла. «Архив дайым да жангыртылгӀанлай турады: ёлген адамны карточкасы кетериледи, Россейни гражданствосун алгӀанланы атлары жазыладыла», - дегенди ол.

«О персональных данных» федеральный закон кӀабыл этилгени бла уа справка жаланда адамны кесине бериледи. Болсада эрттеден байламлыкъ жюрюмеген адамланы, «тас» этген нёгерини да мында ишлеген кӀыызланы болушлугъу бла табарча боллукъду. Жаланда информация изленген адамны ыразылыгъы бла бериледи.

Эки жыл мындан алгӀа уа картотеканы электрон амалгӀа кӀчюрюп башлагӀандыла, бу кӀёп кюч изленген иш бир ненча жылгӀа созуллукъду. Ол да сейир тюйюлдю: миллионнгӀа жууукъ адамны юсюнден билдириуле жангыдан тинтилип, халатлары тюзетилип жарашдырыллыкъдыла. Болсада эски архив а сакъланырыкъды.

- КӀыызла, келишип, бир ниетде кӀёп жылланы бирге ишлейбиз, - дейди Марина Тхагазитова. - Мен кесим мында урунгӀанлы 30 жылгӀа жууукъ болады. Ветеранларыбыз да бардыла. Сёз ючюн, Вера Спасечник, Тома Тинитенко, Антонина Аверкиева мында 25 жылдан адам заманны урунадыла. БусагӀатда ишлегенлени арасында Теммоланы Азинатны, Темиржаланы Зульфияны да белгилерик эдим. Ала ишлерин билген, сюйген да кӀызладыла.

РФ-ни ФМС-ини КъМР-де управлениясыны пресс-службасыны таматасы Биттирланы Ханифа айтханнга кӀре, адрес-справка бёлюмде ишлегенле жетишимлери ючюн дайым да махтау аладыла, Миграция службаны бёлюмлерини арасында алчыланы санындадыла. «КӀызла кӀыйын, аны бла бирге уа адамлагӀа керекли ишни тамамлайдыла. Ала борчларын кӀалай толтургӀанларына кӀре болады кюч структураланы ишлери да», - дегенди ол.

Сёз ючюн, 2005 жылда Нальчикге чабыууллукъ этгенлени картотеканы да кӀолгӀа алыр муратлары бар эди. Аналыкъчыла кеслерини карточкаларын жокъ этселе уа, аланы ким болгӀанлары белгисиз болуп, ала кашауаларын «таза бетден» башларыкъ эдиле. «Ол кюн кӀызла барысы да иш юсюнде эдиле. Аналыкъчыла мураталарына жетталмагӀандыла, мында ишлегенлени болушлукълары бла милициячыла чабыууллукъ этгенлени юслеринден толу информация алгӀандыла», - деп кӀошханды Ханифа.

Сёзсюз, кӀызла тамамлагӀан иш, кёзге урунмай эсе да, адамлагӀа керекди. «Бир кюнню окъуна жабыларыгъа жарарыкъ тюйюлбюз. Шёнёдюгю мекямгӀа кӀчгенибизде, биз аны сынагӀанбыз: карточкаланы жерлерине орнатхынчы окъуна, адамлагӀа, ичи ишлени оночуладына, ол неда бу информация керек болуп, карточкаланы машоклардан чачып излергге тюшген эди. Биз кече, кюн да иш юсюндебиз, адамлагӀа болушургӀа хазырбыз», - дейди Марина Тхагазитова.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Тюбешиу

Тукъумну бирикдириу кючю

«Жюз сомдан жюз шуёх иги» дегендиле бурунгулула. Эртегилилени ётюрюк сёзлери жокъду. Анга бу кюнледе кӀёпле шагӀат эдиле. КъабартыМалкъаргӀа Абхазия Республикадан белгили жырчы эм композитор Д.И.Гулиа атлы кӀыырал саугӀаны лауреаты Тото Аджапуа, аны нёгерлери Борис Богателия, Герман Хаши, Людмила Губина, Тотону туудукъчугӀу Алиначыкъ да келгендиле.

Узакъ жолдан сора ала малкъар литератураны мурдорун салгӀан Мечиланы Кязимни къабырына, Абхазия майдандагӀы эсгертмеге да пол кӀыысымла салгӀандыла. Эжинчи кюн ингирликде уа КӀыырал концерт залда кӀонакълагӀаа Жаппуланы тукъумларыны келечилери кӀонакъбайлыкъ этгендиле. СахнагӀа абхазлыла, малкъарлыла да бирге чыгыш жырлагӀандыла, тепсегендиле.

- КъабартыМалкъарда бизни тукъумдан адамла жашагӀанларын мен эшиттген эдим, алай бери уа биринчи кере келгенме, - дегенди Тото. - Эки халкъны араларында шуёхлукъ, байламлыкъла бусагӀатда артыгӀыраякъда бегирек керекдиле. Бизни гитче республикабыз энди энчи кӀырал болгӀанды. Эки халкъ да кӀёп кӀыыйынлыкъла сынагӀандыла. Болсада ала башларын тас этмегендиле.

Кеси азатлыгӀыбызы ючюн кӀаныы урушда жашым ёлгенди. Аны мен да, юй бийчем Люда да жилян угӀай, жырлап асыргӀанбыз. Сюйген балабыз жанын берген эркинлик ючюн ахырына дери да кюреш бардыгӀрлыгӀыбызны белгиси эди ол. Биогюнлюкде жигителерибизни муратлары толгӀанды. Абхазия кеси башына эркинди, - дегенди Тото Тарашаевич.

Ингирни бардыгӀан Жаппуланы Магомет бла Дуния Артий комитетни вице-президенти Ауес Бетуганов абхазлы композиторну юсюнден сейирлик шартла келтиргендиле. Тотону атасы жюз беш жыл жашагӀанды. Анасына уа биогюнлюкде токъсан тогӀуз жыл болады. Ол аягӀы юсюндеди, юй жумушланы да жеггил тамамлайды. ЖаппулагӀа саугӀаргӀа уа кеси сыкъгӀан абхазлы бишлакъ жибергенди.

Тото Тбилисини кӀырал консерваториясын айырмалы бошагӀанды. Ол кӀёп кантата жыр жазгӀанды. Аны башламчылыгӀы бла абхазлы тепсеу ансамбль бир кӀаум кӀыралда кесини усталыгӀын кӀёрпозтгендди. Кесини 75- жыллыгӀында да Тото тириди.

Ол кюн ингирде Аджапуалары бла Жаппуланы тукъумларына аталыр жазылгӀан гимн да эшитилгенди. Залда олтургӀанланы Ирина Даурова, Ауес Зеушев, Жаппуланы Ахмат, Къудайланы Аскер, «Экстрим» тепсеу ансамбль, дагӀыда башхала да жырлары, тепсеулери бла кӀууандыргӀандыла.

Байрам тюбешиуню ахырында уа залда олтургӀанла Тотону китапларын сатып алып, андан автограф алгӀанлары кӀууана эдиле. Абхазлы кӀонакълагӀа саугӀала да берилгендиле. Бек багӀалысын а Жаппуланы тукъум этгенди. Ол Тото эрттеден бери да кюсеп тургӀан музыкалы ара эди.

Бу жолгӀу тюбешиу Къабарты-Малкъарны бла Абхазия Республиканы араларында бирге ишлеуню юсюнден келишимни бир кесеги эди. Абхазияда урушка кӀатышып жокюлгӀан добровольцени эсгерип, бир минутну тынгылап сюелгендиле.

Ючюнчю кюн абхазлы кӀонакъланы Элбрусну тийресине эттендиле. Быллай тюбешиулени эки жаны да тёрге айландырыгӀа келишгендиле. Жаппулары абхазлы кӀарыбашларын кӀууанч бла ашырыгӀандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Топалайчыкъ

Аппайланы Алимни къызы Камилла. Анга бир жыл бла беш ай болады, Акъ-Сууда жашайды.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Кафеде - кёрмюч

Бу юнледе Шимал Кавказ искусстволарыны къырал институтуну мекямында «ART HAUS» деген кафе ишлет башлагъанды. Аны очылгъанын Нальчикде жашагъанла, баям, унутурукъ болмазла, нек дегенде мында белгили жаш суратчы Асият Абаеваны кёрмючю да барды.

Боламыды да алай - кафеде кёрмюч? Болады. Уллу шахарлада быллай сынауну эрттеден хайырланадыла. Жарсыугъа, суратчыланы ишлерин Нальчикде хазна адам кёрмейди дерге боллукъду. Нек? Кёрмючлеге къуллукъчула бла журналистле барадыла. Къуллукъчула алгъыш сёз айтыргъа, журналистле уа газетлеге бла телевидениягъа информация берирге.

Халкъ а къайда?.. Кимге деп ишленедиле суратла?.. Бу проблеманы юсюнден кинорежиссёр Владимир Вороков эрттеден бери айтады. Суратланы жаланда суратчыла угъай, битеу да жамаат кёрюрге керекди.

«Гюлле». А.Абаеваны суратыны.

Кёрмюч ачылгъан кезиуде поэт Болатланы Юруслан: «Нальчикде искусствону адамлары жыйылгъан кафе эрттеден бери керек эди. «ART HAUS»-да жаланда кёрмючле угъай, китапланы презентациялар да бардырыргъа боллукъду. Неда бир иги статья чыкъса, аны сюзерге бери редакцияда ишлегенле бла окъуучула келип, сюйгенлерича олтурлукъдула», - дегенди.

Суратчы Асият Абаева уа Нальчикде битеу кёрмючле да бир сценарийге кёре бардырылгъанларына жарсыгъанды. «Адамла кёрмючю ачылыуда сын къатып турургъа керек сунадыла. Ол алай тюйюлдю. Кёрмюч – байрамды, анда жыр да, тепсеу да, назмула да келсерини тийишли жерлерин алыргъа керекдиле»,-дегенди ол.

Жаш суратчыны айтханына кёре, жуукъ заманда ол Северя Осетия-Алания Республикада «Хатти» ансамбль бла бирге кёрмюч-концерт къурарыкъды. Ызы бла бу проект Нальчик шахарда КъМР-ни Миллет музейинде бардыриллыкъды.

Алайды да, хар суратчы кесини кёрмючюн къалай сюе эсе да, кеси къалай кёре эсе да, алай къурагъа боллукъду. Къайсы поэтни назмулары айтылсала сюеди? Къайсы тепсеу ансамбльни жаратады? Хар кёрмючу уллу эм сейирлик проект болургъа боллукъду.

Бу жол а Болатланы Юруслан назмуларын окъугъанды, андан сора жыйылгъан жаш суратчыла эм ары кёлгенле Асият Абаевагъа сорууларын бергендиле, аны тынгылы жууапларына ыразы болгъанды.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Суратла авторнудула.

Болатланы Юруслан Асият Абаева бла.

Юбилей

СССР-ни халкъ артисти, белгили жырчы Людмила Георгиевна Зыкинаны жырлагъанын эшитсенг, ол дунияны бир кесеги болгъанын сезесе. Аны ауазында Россейни кючюне, тарыхына, халкъыны жыр искусство байлыгъына тюшюнесе. Бу юнледе халкъны ийнагъына 80 жыл болады.

Бир киши юйретмей, жаланда интуициясына ышанып, жырчы аллай сыфат тапханды – жюркеен келген сезимни кючю бла къатдыргъан. Ол халкъ жырны жанын сакълап, озгъан ёмюрледен бюгюнгге дери жол салаллгъанды.

Людмила Георгиевнаны репертуарында энчи жерни алгъанды.

Зыкина, репертуарын къурай, хар жыр бла да кёп ишлегенди. Ол кесича сайлагъанды аны. Жырчы аны хар бирине аллай бир кыйын салгъанды, «автордан сыйырып къоярча». Кёпле кюрешмейдиле алай. Сора хар автор да къоймайды жырлап башлайды. Бир кесекден ол Битеусоюз радиону хорунда барады. Аны башчысы Н. В. Кутузов анга музыкасыз айтылгъан, узакъгъа созулгъан макъамлы жырланы ышанады. Анга къаты жырларгъа къоймай, хар сёзюне, нотасына тынгылап, аланы ёз жюреги бла ётдюрюрюн излейди.

Хорда соло халда жыр айтыргъа эришиу къуралгъанда, Зыкина хорлайды. Анда солистка болуп ишлейди ол кёп жыллана).

Людмила Зыкинаны репертуарына къарасакъ да, ол халкъ эм автор жырладан къуралады. Хар жырны кесини тарыхы барды. Ким эшитмегенди ол айтып, «Течёт Волга» дегенни? Анда бу черекни сыфаты битеу Россейни, аны чексиз агъачлаын, тюзлерин да сыйындырады. Алай ол къарачугъа жеттинчи, кёп заман озгъанды. Аны алгъа М. Бернес жырлагъанды, ол Зыкинагъа ден жазылгъанлыкъгъа. Артда «Течёт Волга» чыгъа «жырын сыйыртыргъа».

Сёз ючюн, Дунаевскийден жаланда Утёсов «сыйыралгъанды» аны жырларын. Пахмутовадан да жаланда Зыкинаны къолундан келгенди аны жырын «сыйыргъа». «Рязанские мадонны», «Солдатская вдова», «Оренбургский платок» - быланы хар биринде да халкъны къууанчы, бушуугъ, ахшы ишле, жетмей къалгъан муратла. Былада оруслу поэт Некрасовну кючлю тиширыуун, бюгюннгю ананы, тиширыуну да кёребиз, битеу дуниягъа кесини юсюнден айталгъан адамны да.

Бирле Людмила Зыкинаны ариу сыфатына, чачы ёрге жыйылып, ачыкъ бетине, сейир накъышла бла жасалгъан жыйрыкъларына къарагъа баргъанды. Бирде Россейни сыфатын къайын терек бла тенглешдиредиле. Зыкина асыры кючлюю ол сыфатха. Аны тынгысыз жюреги, къурагъан тиширыуу, тёгюлген ауазы Волга суучадыла. Аныча кенг, аныча терен.

Жырчы бармагъан Совет Союзда хазна жер къалмагъанды. Хар заманда зал топа-толу, хар аны концертине келген кесини Зыкинасын сакълагъанды. Бирле аны жарыкъ, бирле мудах жырларын сюйгендиле. Ол а сахнадан аланы хар бири бла сёлешгенди, жюреклерин къууандыра, жапсара, ийнаныу бергенди.

Людмила Зыкинаны Париждеги «Олимпиа» театрда концертиндген сора аны директору жырчыгъа былай жазгъанды: «Сиз кесигизни ауазыгъыз бла бек жарыкъ, бек ариу искусствону – халкъ жыры - кёргюзтесиз. Сизге тынгылай, къууанырыгъынг, жилярыгъынг, сюеригинг, иги къуум этериген келеди...»

Арт жыллада Зыкина сахнагъа чыкъмайды. Жыр искусствода аны жерин алгъан жырчы да алыкъа кёрюнмейди.

ТАШЛЫЛАНЫ Асият.

Сыфаты, жырлары да – Россейни бети

Уллу юйюрде туугъан Людмила сабий жылларында башлагъанды жырлап. Аны биринчи концертлери уруш жыллада жаралы солдатланы палаталарында ётгендиле. Ол заманда сабий кёзюз билмегенди жыр аны жашауууну магъанасына бурулгъун. Жырларгъа сюйгенден къатышханды ол концертлеге да.

Фахмуну ёсдюрюрге кереклисин ангылан, ол Ипполитов-Иванов атлы училищеге окъургъа киреди. Аны жетишимли бошап, Пятницкий атлы хоргъа барыргъа сюеди. 4000 адамдан жаланда тёртюсюн аладыла. Ючючюю тургъа келген Зыкина, «Уж ты сад, мой сад» деген жырны айтып, ол насыплы тёртеуленни санына киреди.

Хорда ишлеген жыллары уллу дерс школ боладыла анга, ол анда халкъ жыр айтыуну жашырынлыкъларына тюшюнеди. Алай насыбы кёпге дери тутмайды. Людмила, сууукъ болуп, къаты аурийду да, ариу ауазын тас этеди. Кесин сахнагъа къайтмай къаллыкъ сунуп, бек аман къаты жарсыгъанды.

Зыкина, хордан кетип, Биринчи юлгюю типографиягъа келеди ишлерге. Алай жырсыз а боламайды. Алгъа юйде, артда клубда жырчыгъа «Бёрк оюнну» салгъанды. Аны тепсеучюле – эр киши бла аны юй бийчеси- аламат тепсегендиле.

Иранда жашагъан азербайджанлыла кеси тиллеринде сёлеширгге, тепсеулерин кёргюзтюрге да эркин тюйюлдюле. Стамбулгъа да ала кюнакълача келип тепсеуге фестивальны кезиуюнде юйренгендиле.

Бусагъатда уа Иранда жашагъан башха тюрк тилли халкъ – кашкайла – чакъырадыла Къудай улуну. Кососваны коллективи уа, Бахсан районнга келип, аны халкъы бла танышып, ызы бла концертле берирге, андан а Къарачайгъа ётерге, дейдиле. Сора бизден кеслерине кюнакъгъа да бир тепсеу ансамбльни чакъырыргъа сюйгенлерин да билдиргендиле.

Къудайланы Мухтарны фольклордан, тепсеулени юслеринден китапларын эм ол салгъан тепсеулени да кёп республикалада, къыралларда да биледиле. Аны сабий фестивальлагъа жюриге таматалыкъ этерге да чакъырадыла.

- Татарстанны Заинск шахарында «Сабантуйгъа» бла Къыргъызда «Зёзёды Иссык-Куля» дегенлерге барлыкъма. Экинчисине культура министр кеси чакъыргъанды, - дейди Къудай улу.

САРАККУЛАНЫ Асият.

ФЕСТИВАЛЬ

Бет жарыкълы къайтхандыла

«Заман» газет дайым да билдиргенлей турады республиканы сабий тепсеу коллективлери, тюрлю-тюрлю фестивальлагъа къатышып, биринчи жерлени алып келгенлерин. Кёп болмай Элбрус посёлокну «Эльбрус» атлы тепсеу ансамбли бла Нальчикден «Аслан» Стамбулда баргъан тюрк тилли халкъланы сабий фестивальларындан къайтхандыла. Коллективлени биргелерине белгили фольклорист, балетмейстер Къудайланы Мухтар бла Элбрус посёлокну депутаты Непеланы Борис баргъандыла.

Бу тепсеу байрамны фестивальына 50 къыралдан келгендиле ансамбльле. Аланы санында Азербайджанны, Татарстанны, Къыргъызстанны, Къазахстанны, Якутияны, Чувашияны, Польшадан келген караимлени, Къытайдан келген уйгъурлуланы, Ирандан келгъанларны бла азербайджанлыланы айтсакъ да, тамамды.

Башха жыллада мында эм иги коллективге биринчи жер берип турганды.

Алай бла, башхаланы кёллерине тиймей, бу жол грамотала бла майдалла къоллу болгъандыла бары да.

Быйылгъы фестивальны муратын аны къурагъанла ары жыйылгъанла бир биринни сынауу бла танышланда кёргендиле.

- Мени борчум а - ансамбльлени бири бла къарачай-малкъар тепсеу салыргъа эди. Ол фестивальны президенти Туранбей Язгынны бла Стамбулну губернаторуну буйрукълары эди, - дейди Къудайланы Мухтар.

Мындан он жыл алгъа ол къыргъыз эм къазах ансамбльледе салгъанды бизни тепсеуюбюзню. Ызы бла Румыниядан келген ногъайлыла бла татарлыла юйренгендиле. Бу жол хореограф Ирандан келген азербайджанлыла бла ректорла.

Бу тепсеу назмуларын окъугъанды, андан сора жыйылгъан жаш суратчыла эм ары кёлгенле Асият Абаевагъа сорууларын бергендиле, аны тынгылы жууапларына ыразы болгъанды.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Суратла авторнудула.

КЪАРЫНДАШ РЕСПУБЛИКАДАН

Аперим, эки Алимибиз да!

Кёп болмай Гитче Къарачайда байрамлы концерт стадионну гюрюлдете эди. Билетле алламагъан жаш адамла уа бийик хуна башлагъа олтургъан эдиле. Реклама этген темир чыпыныдан да ала, кертмелеча, «салынгандыла». Бир-эки тепсеу номерден сора концертни бардыргъан: «Малкъарны айтхылыкъ ас-аланларындан бири - Газаланы Алим жырлайды!» - дегенинде, алайда дунияны бек уллу Ниагара чучхурлары акъгъан сунар эдинг. Алай кючлю эди къарс уруу, къууанчлы къычырыкъхахай да, сабийле уа: «Ура-а»! – деп зынгырдата эдиле хауаны.

Газаланы Алим а, керти да, сейирлик жырчыды, кючлю ауазы, ариу ёню бла. Хар айтхан жыры кёз аллынгда сурат болуп къалады, кёллендиреди. Бийик таула бла деу къаяла, бурыннгуй къалала, суху тау черекле – ала барысы да Газа улуну аламат жырларыны суратларыдыла. Фахмусу да бир тап келишеди ол ариу табийгъатха. Хар кимни жюрегинде багъалы затына жууап бергенча, аллай сезимлерин къозгъап жырлайды Газаланы жаш. Ата журтуну искусствосу аны тилинде байды, сейирлиди, айырмалыды.

Тёппеланы Алимге да къараучуна узакъгъа созулгъан къарсла бла тюбедиле. Жаш тёлю уа, Газа улуна этгенча, къууанчлы гюрюлдей эди, «алына» эди. «Берилгенди бу кече экибизге саугъагъа» деген сюймеклик жырын Тёппе улу гитче спектакль этип къойгъан эди тепсеую, кыымылдауу, жыры бла да.

Тепсеуню бла жырны бирча тап бардырыгъан а бек къыйын ишди, алай Тёппеланы жашха угъай. Хар сёзюне тийишли къарам, кыымылдау, атлап да таба биллгенди ол. Тепсеуню къууанчы, жырны ритмикасы, артистни пластикасы да сахнада профессионал искусствону сейирлик юлгюсюн кёргюзтдюргендиле.

Аллымда олтургъан къарачайлы тширыула: «Бу экисине кёзюбюз тиймей къалгъы эди. Машалла, ай сау къалыгъыз, нечик къууандырдыгъыз бизни», - дей эдиле, сахнада жырлай тургъан жырчыла бла ушакъ бардыргъанча.

Мени атам къабартылыды, анам - малкъарлы, баш иеми а къарачайлы болуп, ма алай жашай келгенме. Бу тиллени барысында да эркин сёлешеме, Къарачай-Черкес, Къабарты-Малкъар да ди ол ариу табийгъатха. Хар кимни жюрегинде багъалы затына жууап бергенча, аллай сезимлерин къозгъап жырлайды Газаланы жаш. Ата журтуну искусствосу аны тилинде байды, сейирлиди, айырмалыды.

Тёппеланы Алимге да къараучуна узакъгъа созулгъан къарсла бла тюбедиле. Жаш тёлю уа, Газа улуна этгенча, къууанчлы гюрюлдей эди, «алына» эди. «Берилгенди бу кече экибизге саугъагъа» деген сюймеклик жырын Тёппе улу гитче спектакль этип къойгъан эди тепсеую, кыымылдауу, жыры бла да.

Тепсеуню бла жырны бирча тап бардыргъан а бек къыйын ишди, алай Тёппеланы жашха угъай. Хар сёзюне тийишли къарам, кыымылдау, атлап да таба биллгенди ол. Тепсеуню къууанчы, жырны ритмикасы, артистни пластикасы да сахнада профессионал искусствону сейирлик юлгюсюн кёргюзтдюргендиле.

Алымда олтургъан къарачайлы тширыула: «Бу экисине кёзюбюз тиймей къалгъы эди. Машалла, ай сау къалыгъыз, нечик къууандырдыгъыз бизни», - дей эдиле, сахнада жырлай тургъан жырчыла бла ушакъ бардыргъанча.

Мени атам къабартылыды, анам - малкъарлы, баш иеми а къарачайлы болуп, ма алай жашай келгенме. Бу тиллени барысында да эркин сёлешеме, Къарачай-Черкес, Къабарты-Малкъар да ди ол ариу табийгъатха. Хар кимни жюрегинде багъалы затына жууап бергенча, аллай сезимлерин къозгъап жырлайды Газаланы жаш. Ата журтуну искусствосу аны тилинде байды, сейирлиди, айырмалыды.

Тёппеланы Алимге да къараучуна узакъгъа созулгъан къарсла бла тюбедиле. Жаш тёлю уа, Газа улуна этгенча, къууанчлы гюрюлдей эди, «алына» эди. «Берилгенди бу кече экибизге саугъагъа» деген сюймеклик жырын Тёппе улу гитче спектакль этип къойгъан эди тепсеую, кыымылдауу, жыры бла да.

Тепсеуню бла жырны бирча тап бардыргъан а бек къыйын ишди, алай Тёппеланы жашха угъай. Хар сёзюне тийишли къарам, кыымылдау, атлап да таба биллгенди ол. Тепсеуню къууанчы, жырны ритмикасы, артистни пластикасы да сахнада профессионал искусствону сейирлик юлгюсюн кёргюзтдюргендиле.

Алымда олтургъан къарачайлы тширыула: «Бу экисине кёзюбюз тиймей къалгъы эди. Машалла, ай сау къалыгъыз, нечик къууандырдыгъыз бизни», - дей эдиле, сахнада жырлай тургъан жырчыла бла ушакъ бардыргъанча.

Мени атам къабартылыды, анам - малкъарлы, баш иеми а къарачайлы болуп, ма алай жашай келгенме. Бу тиллени барысында да эркин сёлешеме, Къарачай-Черкес, Къабарты-Малкъар да ди ол ариу табийгъатха. Хар кимни жюрегинде багъалы затына жууап бергенча, аллай сезимлерин къозгъап жырлайды Газаланы жаш. Ата журтуну искусствосу аны тилинде байды, сейирлиди, айырмалыды.

Тёппеланы Алимге да къараучуна узакъгъа созулгъан къарсла бла тюбедиле. Жаш тёлю уа, Газа улуна этгенча, къууанчлы гюрюлдей эди, «алына» эди. «Берилгенди бу

Культура

Кавказны жазыучуларыны клубуну саны кёбейгенди

Кёп болмай Черкесск шахарда белгили поэт Гуртуланы Салихни башчылыгъы бла Кавказны жазыучуларыны клубуну жыйылыуу бардыырлыгъанды. Ол быйыл февраль айда къурагъан эди. Аны ишине бизни республикадан клубну таматасы Гуртуланы Салих бла Мадина Хакуашева, Чечен Республикадан аны вице-президенти Муса Ахмадов, Къарачай-Черкес Республикадан Уфэжк Тхагапсов къатышхандыла.

Анда бир къуум вопроса къаралгъанды. Ол санда клубну къарачай-черкес бёлюмюн ачаргъа кереклисини, шимал кавказлы республикаланы школларында миллет тилледен дерсле къалай барганларыны юслеринден да.

Россейни Жазыучуларыны XII съездлеринни юсюнден, аны бла байламлы ишлеге, «Дружба народов» журналны 70-жыллыгъына къатышханла кеслерини оюмларын айтхандыла.

Клубну уставында айтылгъанына кёре, Россейни Югуну литератураларындан аны президиумына бирер адам кирирге боллукъду. Алай бла аны санын ногъай литератураларын атларындан Фирида Сидахметова, абазинлиледен Лариса Шебзухова, къарачайлыладан а Аппайланы Билял толтургъандыла.

Бизни корр.

ТХЕКВОН-ДО

Кюзде да хорларгъа таукелдиле

Кёп болмай Пятигорск шахарда ЮФОну тхеквон-до-дан (ГТФ) ачыкъ чемпионаты эмда сабийлени араларында биринчилиги бардыырлыгъанды. Эки юнню ичинде Чечен Республикадан, Ставрополь крайдан, Къабарты-Малкъардан, Север Осетия-Аланиядан, Волгоград областьдан бла Краснодардан 250 спортчу эришгендиле. Анда бизни республикадан барган къауму спецтехника эм спаррингле бла кеслерини ауулукъларында биринчи, экинчи, ючючю эм команда эсепде экинни жерлеге тийишли болгъандыла.

Додуланы Азамат (80 кг.), Бёзюланы Алан (36 кг.), Хочуланы Расул (71 кг.), Къойчуланы Жамиля (50 кг.), Къуйлланы Магомет (28 кг.), Улбашланы Шамил (76 кг.), Жолабланы Раинбек (63 кг.), Деуеланы Марат эм Бёзюланы Харун ахшы кёрюмдюле болдургъандыла. Бу жашла октябрь айны ахырында Москва шахарда Россейни кубогу ючюн бардыыллыкъ эришиулеге къатышып, анда хорлар ниетлери барды. Ала белгили тренер Беппайланы Илиясны кёзюнда жарау этедиле.

ЭЛЕККУЛАНЫ Хасан.

Театр

Дагъыстаннга атланнганды

Къулийланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театр Дагъыстандагъы театрла бла эрттеден шуёхлукъ жюрютеди. Арт жыллада бир бирге гастроллагъа баргъан тёре болмагъанлыкъгъа, хар фестивальда, кёп болмай Ростов шахарда бардыырлыгъан форумда да алгъыннгы байламлыкъланы жангыртыргъа кереклисине уллу эс бурулгъанлай турулгъанды.

Ол оюмгъа кертичи бола, малкъар театр тюнене Дагъыстаннга кетгенди. Артистле Атмырзаланы Магомет салгъан «Къысыр къатын излейме» деген комедияны элтедиле ары. Бу дагъыстанлы авторну пьесасын тепсеуле, жырла бла байыкъдырып, аны сюйюп къарарча этгендиле. Оюннга бизде жарыкъ тюбегендиле Анда да къараучу анга ыразы болур, дейбиз.

Театр анда 11-ден 18-чи июньнга дери турлукъду. Ол кезиуге артистле шахарда эки кере ойнарыкъдыла, къалгъан юнледе уа районлагъа барлыкъдыла.

Бизни корр.

Газетни келир номери 16-чы июньда чыгъарыкъды.

УЧРЕДИТЕЛЬ:КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
АЛИКАЛАНЫ Владимир, АППАЙЛАНЫ Музафар (баш редакторну орунбасары), БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмыйын -42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамаат-политика жашауну бёлюмю- 42-67-68,42-24-02.
Экономикани бёлюмю - 42-66-73.
Культураны бёлюмю - 42-75-82.
Социальный политиканы бёлюмю - 42-66-76, 47-27-59.
Жангылыкъланы бла спортну бёлюмю - 47-26-39, 42-66-71 .
Письмоланы, рекламаланы эм билдириулени бёлюмю - 42-37-94.
Тилманчланы бёлюмю-47-31-28. Сурат алыучу бёлюм - 42-68-72.
Бухгалтерия - 42-30-87
Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн, Россей Федерацияны басманы юсюнден Законуна тийишлиликде, материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н-0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Информация коммуникацияла, жамаат биригиулени эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет 1905 жылда Революция атлы республиканы полигрфкомбинатда басмаланнганды, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 42-06-51, 42-19-97

Газетлени рознициягъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 21.00 сагъатда къол салынгъанды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Таппасханланы Аминат - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Зезаланы Лида (1,2,3-чю бетле), Акушуланы Феруза (4,5,6-чы бетле) - корректорла.

Тиражы 3850 экз. Заказ № 1863

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

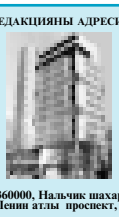

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5